

Gerdineke van Silfhout

Inleiding

- Veel aandacht voor brede doelen van het onderwijs en leren
- Veel aandacht voor het curriculum, leren, toetsing en toezicht
- Veel aandacht voor toetsing passend bij het leren
 - Valide toetsing
 - Toetsing ingebed in het leren

slo

**Formatief evalueren:
wat, hoe, waarom, voorwaarden**

slo

Formatief evalueren: wat is het?

Formatief evalueren in je les

Overleg twee minuten met je buurman/-vrouw

- Wat is (belangrijk bij) formatieve evaluatie?
- Noteer op Mentimeter jullie gezamenlijke top-3 kernwoorden.

Plenair:

- Wat is (belangrijk bij) formatieve evaluatie?

slo

Go to www.menti.com and use the code **43 53 6**

Noteer jullie drie belangrijkste woorden/frases rondom formatieve evaluatie.

slo

slo

Wat is formatief evalueren?

Alle activiteiten die leerlingen en docent uitvoeren om de leeractiviteiten van leerlingen in kaart te brengen, te interpreteren en te gebruiken om betere beslissingen te maken over vervolgstappen (Black & Wiliam, 1998).

Formatief evalueren heeft dus als primair doel om leerlingen inzicht te geven in hun eigen leerproces en onderwijs op maat te geven (o.a. Hattie & Timperley, 2007; Sluijsmans e.a., 2013; Wiliam & Leahy, 2015).

slo

	feed up Waar werkt de leerling naar toe?	feedback Waar is de leerling nu?	feed forward Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent	Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	Feedback geven gericht op verder leren
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes	Activeren van leerlingen als belangrijk informatiebronnen voor elkaar	
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het leren	

Bron: Vijf strategieën voor formative assessment gebaseerd op William & Leahy, 2015

slo

Opdracht boekenpitch in 4 havo: Verkoop je boek aan filmmakers!

De opdracht:

Je houdt een pitch van 2 tot 3 minuten. Daarin vertel je onder andere over:

- de titel van het boek en van de film;
- wat voor soort film (genre) het wordt;
- een beschrijving van de hoofdpersonen, hun karakter en relaties tussen deze personen;
- een korte beschrijving van de inhoud, in een paar zinnen;
- waarom het zo'n goed boek is (geef 3 argumenten);
- waarom er veel publiek op de film af zal komen.

Kortom, je vertelt waarom die geldschieters hun kapitaal moeten investeren in **jouw** film!

slo

Stappenplan

Hoe ga je te werk?

- Stap 1: Bedenk welke punten je in jouw pitch aan de orde wilt laten komen en schrijf je kernwoorden op (spreekplan). Schrijf je pitch **niet** helemaal uit: het geheel moet straks spontaan overkomen.
- Stap 2: Oefen thuis en let vooral op de tijd!
- Stap 3: Houd op de afgesproken datum voor een publiek van geldschieters (in dit geval je klasgenoten) een geweldige, enthousiaste, vet coole pitch zodat iedereen jou wel geld **moet** geven!

slo

Beoordeling Pitch

PRESENTATIE		toelichting
Begrijpelijk/ duidelijk gesproken	o-v-g	
Enthousiasme/ aanprijzen	o-v-g	
Oogcontact	o-v-g	
Tempo	o-v-g	
INHOUD		toelichting
Heldere opbouw	o-v-g	
Passend genre	o-v-g	
Levendige beschrijving hoofdpersonen, karakters en relaties	o-v-g	
Uitwerking drie argumenten	o-v-g	
Duidelijke inhoud en boodschap	o-v-g	
Totaal	.. - .. - ..	O = 4/5 V= 6/7 G= 8/9

slo

Formatief en summatief toetsen
Zoals het nu gaat op het St-Joriscollege Eindhoven

	feed up Waar werkt de leerling naar toe?	feedback Waar is de leerling nu?	feed forward Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent	Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes	Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	Feedback geven gericht op verder leren
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes	Activeren van leerlingen als belangrijk informatiebronnen voor elkaar	
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes	Activeren van leerlingen in het stimuleren van eigenaarschap over het leren	

Bron: Vijf strategieën voor formative assessment gebaseerd op William & Leahy, 2015

slo

	feed up Waar werkt de leerling naar toe?	feedback Waar is de leerling nu?	feed forward Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent	Verhelderen van leerdoelen en delen van criteria voor succes		
Mede-leerling	Begrijpen en delen van leerdoelen en criteria voor succes		
Leerling	Begrijpen van leerdoelen en criteria voor succes		

Bron: Vijf strategieën voor formative assessment gebaseerd op William & Leahy, 2015

slo

Opdracht Zakelijke e-mail: Nodig een auteur/zanger/rapper/dichter uit voor het geven van een gastles (vmbo-2)

- Leerlingen analyseren drie voorbeelden van zakelijke e-mails.
- Individueel 1 top: wat vind jij goed aan deze e-mail
- In groepjes overleggen wat de belangrijkste tops zijn
- In klassikaal gesprek samen criteria vaststellen

slo

Doelen referentiekader Schrijven

2F: opbouw, afstemming doel
en publiek (vmbo)

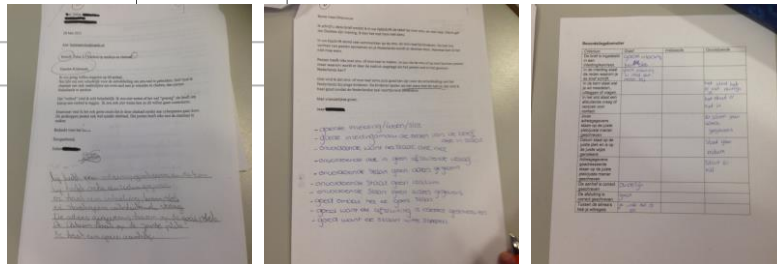
- Je noemt het onderwerp van je e-mail in de onderwerpsregel.
- De aanhef is passend: beleefd
- ...
- Je e-mail heeft een inleiding, kern en slot.
- In je inleiding noem je waarom je de e-mail stuurt.
- ...
- Je e-mail heeft alinea's.
- Tussen de alinea's heb je witregels (2x enter).

slo

Allerlei varianten

Criterium	Goed/voldoende/onvoldoende, omdat:		
	Brief A	Brief B	Brief C
1. De brief is ingedeeld in een inleiding/kern/slot,			
2. In de inleiding staat de reden waarom je de brief schrijft.			
3. In de kern staat wat je wil meedelen, uitleggen of vragen.			
4. In het slot staat een afsluitende vraag of verzoek voor contact.			
5. Jouw adresgegevens staan op de juiste plek/juiste manier geschreven			
6. Datum staat op de juiste plek en is op de juiste wijze genoteerd			
7. Adresgegevens geïndresseerde staan op de juiste			

- Criteria / rubrics
- Best examples / ranking
- Observerend leren

slo

Voorbeelden zijn cruciaal voor het verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en succescriteria.

En voor het geven van gerichte, concrete feedback, door leraar, (mede)leerling

slo

Uiteindelijke resultaat Boekenpitch 4 havo

Categorie	Succescriteria	Weging			
Houding	Rechtop zelfverzekerd Gebaren Klas inkijken	20	20	20	20
Inhoud	Opbouw Korte samenvatting Cliffhanger Thema (theorie)	30	30	40	30
Taalgebruik	Begrijpelijke woorden Articuleren vlot praten Enthousiast (niet te) goede argumenten Hard genoeg praten	20	20	10	20
Presentatie	Aandacht voor humor en originaliteit Stemgebruik	30	30	30	30

slo

	feed up Waar werkt de leerling naar toe?	feedback Waar is de leerling nu?	feed forward Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent		Realiseren van effectieve discussies, taken en activiteiten die bewijs leveren voor leren	
Mede-leerling			
Leerling			

Bron: Vijf strategieën voor formative assessment gebaseerd op William & Leahy, 2015

slo

Een voorbeeld bij natuur

Docent Jos geeft in groep 6 natuur. De lesstof: de belangrijkste organen. Nadat hij de belangrijkste kenmerken en functies ervan heeft uitgelegd en leerlingen een aantal opdrachten hebben gemaakt, stelt hij aan het einde van de les enkele meerkeuzevragen op het digibord, o.a.:

... reinigt en ontgift het bloed.

A Het hart B De lever C De long D De nier

Hier is sprake van:

- A. Feed up: waar moet de leerling naartoe?
- B. Feedback: waar staat de leerling nu?
- C. Feed forward: hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?

slo

Vragen die leren zichtbaar maken

(met dank aan Rene Kneyber)

Versie 1

Welke zijn levend?

- A. Steen
- B. Kat
- C. Tafel
- D. Vogel

Versie 2

Welke zijn levend?

- A. Gras
- B. Bus
- C. Computer
- D. Boom

slo

Toetsen anders ingezet: Quadraam – project Nederlands – Candea College havo 3

- Huidige toetsen anders ingezet: formatief als startmeting of tussenmeting
- Als informatiebron om het leren verder te brengen

Naam	Hoofdstuk 1 & Leesteken Gezegdes			Zinsontleding			Hoofdstuk 2 & Leesteken Gezegdes			Zinsontleding		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
	6,5	4	14				6,5	4,0	11			
	8	4	14				6,5	6,0	14			
	7,5	6	11				6,5	7,0	11			
	8,5	5	9				8,5	5,0	9			
	7,5	3	11				8	2,5	11			
	7	6	7				8,5	6,0	10			
							6,5	4,0	10			
	6,5	3	14				8,5	4,0	10			
	7	5	10				9	5,0	10			
	7	0	10				8	2,0	10			
	8	5	11				8	5,0	11			
	5	6	9				7	6,0	9			
	7,5	4	10				8,5	4,0	10			
	5,5	1	14				8	5,0	14			
	8,5	5	12				8,5	4,0	10			
	8	3	10				9	7,0	10			
	7,5	0	14				10	1,0	14			
	7	2	10				6,5	6,0	10			
	6,5	6	10				8	6,0	10			
	8,5	1	14				8,5	1,0	14			
	6	4	7				10	2,5	9			
	7	2	10				10	6,0	14			
	8	3	10				10	5,0	14			
	5,5	4	14				8,5	6,0	14			
	7	4	10				8	4,0	10			
	9	0	10				9	6,0	10			
	10	5	10				10	5,0	10			
	6	3	14				6,5	7,0	14			

slo

Rijke vragen stellen (Mariëndael, Arnhem)

Is 13 een even getal?

Een vergelijking

Waarom is 13 een oneven getal?

Is een vleermuis een zoogdier?

Een tegenstelling

Waarom is een vleermuis een zoogdier en een pinguïn niet?

Wat is de bedoeling van 'een stille tocht'?

Het woordje: zou

Wat zou de bedoeling van 'een stille tocht' kunnen zijn?

slo

Do's

- Maak leren zichtbaar met productieve taken
Zorg: steeds meer gesloten, invultaken
- Iedereen doet mee
- Iedereen denkt na – nadenktijd
- Gebruik de informatie

slo

3. Geef feedback gericht op verder leren.

	feed up Waar werkt de leerling naar toe?	feedback Waar is de leerling nu?	feed forward Hoe komt de leerling naar de gewenste situatie?
Docent			<div style="background-color: #800000; color: white; padding: 10px; text-align: center; border-radius: 10px;"> Feedback geven gericht op verder leren </div>
Mede-leerling			
Leerling			

Bron: Vijf strategieën voor formative assessment gebaseerd op William & Leahy, 2015

slo

Soorten feedback: onderzoek Israel (Wiliam 2013, Cijfers geven werkt niet)

- 264 *low and high ability* 10-jarigen in 12 klassen in 4 scholen; analyse van 132 leerlingen aan de top en onderkant van de klas;
- Zelfde manier van lesgeven, zelfde doelen, zelfde leraren, zelfde werk
- Drie soorten feedback: scores, opmerkingen, scores+opmerkingen

	Prestatie	Attitude
Scores/cijfers	geen vooruitgang	Goede IIn: growth Zwakke IIn: fixed
opmerkingen	30% vooruitgang	Goede IIn: growth Zwakke IIn: growth

slo

Vraag

Wat gebeurde er als leerling en scores én opmerkingen kregen?

- Vooruitgang: 30%; Leerhouding: iedereen growth
- Vooruitgang: 30%; Leerhouding : Goede IIn growth, slechte IIn fixed
- Vooruitgang: 0%; Leerhouding: allemaal growth
- Vooruitgang: 0%; Leerlinghouding: Goede IIn growth, slechte IIn fixed
- Iets anders

slo

Gouden tips voor het geven van feedback

- Feedback moet:
 - Altijd herleidbaar zijn aan de leerdoelen en succescriteria
 - Richting geven aan wat én hoe te verbeteren = feed forward
 - Denken veroorzaken
 - De leerling meer tijd kosten dan de leraar
 - Mogelijkheden bieden om te verwerken én te ontwikkelen

31

slo

Voorbeeld: feedback bij zakelijke e-mail

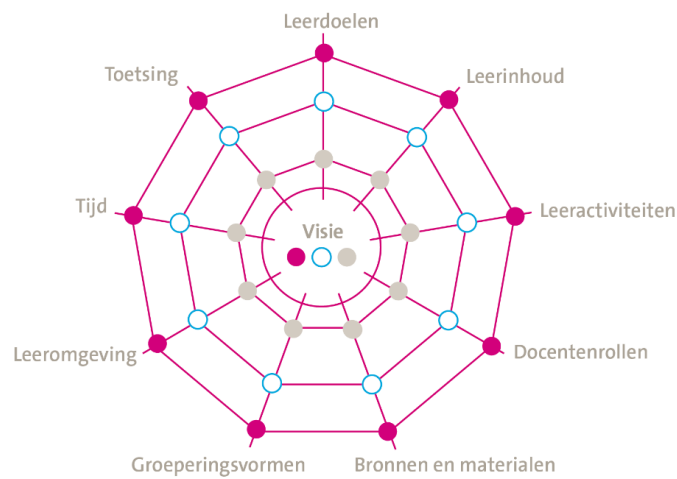
Stroken feedback

- Groepjes van drie
- Leerlingen hun geschreven e-mail terug
- Bij elke tekst heeft de docent 2 feedbackvragen gesteld m.b.t. opbouw, afstemming op doel en publiek
- Leerlingen matchen de feedback aan de juiste e-mail en geven elkaar verbetertips a.d.h.v. feedbackformulier.

Zie Toetsrevolutie (2016) voor meer voorbeelden

slo

Formatief evalueren: uitdagingen

Legenda:

- Macro (nationaal niveau)
- Meso (schoolniveau)
- Micro (lesniveau)

Trekken aan het draad 'toetsing'

- Geen losse formatieve technieken
- Samenhang doelen, inhouden, leren, toetsing
- Zicht op leerdoelen, ontwerpen leerlijnen
- Tijd nemen voor het proces
 - Tijd voor het stellen/verduidelijken van leerdoelen en succescriteria
 - Voor observeren, reflectie en evaluatie
 - Voor feedbackronden
- Geschikte materialen, activiteiten, ...

slo

**Schrappen in je curriculum: niet het vele is goed, maar
het goede is veel**

slo

Leerlijn bovenbouw St-Joriscollege Eindhoven – Nederlands leerjaar 4

	PERIODE 1	PERIODE 2	PERIODE 3	PERIODE 4
THEMA	sociale media/communicatie	nieuws	literatuur	taalbeschouwing, taalontwikkeling
TEKSTTYPE	zakelijke e-mail + tweet	column voor een algemeen lezerspubliek	recensie voor jongeren	achtergrondartikel voor <i>Quest</i>
FOCUS OP TAAKENMERKEN	samenhang, opbouw, afstemming, doel/publiek, conventies	samenhang, opbouw, afstemming, doel/publiek, brongebruik	samenhang, opbouw, afstemming, doel/publiek, argumenteren, formulering en stijl (beeldspraak en stijffiguren)	samenhang, opbouw, afstemming, doel/publiek, brongebruik, aantekeningen maken bij artikelen/hoorcolleges

slo

Betekenisvolle mix aan toetsen (Zie Sluijsmans, 2016)

- Zorg voor een mix aan 'toetsen' en maak duidelijk aan elkaar, leerlingen en ouders waarom je wanneer welke gebruikt.

Informeel _____ Formeel

Inhoud taak	Je moet aan de BAK (CF)	Je bent OP WEG (F)	Je hebt het GOED gedaan! (CF)	Je bent KEIGOED (F)
	<ul style="list-style-type: none"> De informatie is vaak niet relevant, dus overbodig Er ontbreekt belangrijke informatie Het doel van de e-mail is voor de ontvanger niet duidelijk en/of hij weet niet wat er van hem verwacht wordt 	<ul style="list-style-type: none"> De informatie is niet altijd relevant De informatie is niet altijd volledig De ontvanger van de e-mail moet zelf afleiden wat het doel van de e-mail is en/of wat er van hem verwacht wordt 	<ul style="list-style-type: none"> Alle informatie is relevant De informatie is volledig De ontvanger van de e-mail weet wat het doel is van de e-mail en wat er van hem verwacht wordt 	<ul style="list-style-type: none"> De relevante informatie is bondig en helder De informatie is volledig De ontvanger van de e-mail wordt geïntrigeerd Je hebt de inhoud op een aantrekkelijke en originele manier verwoord

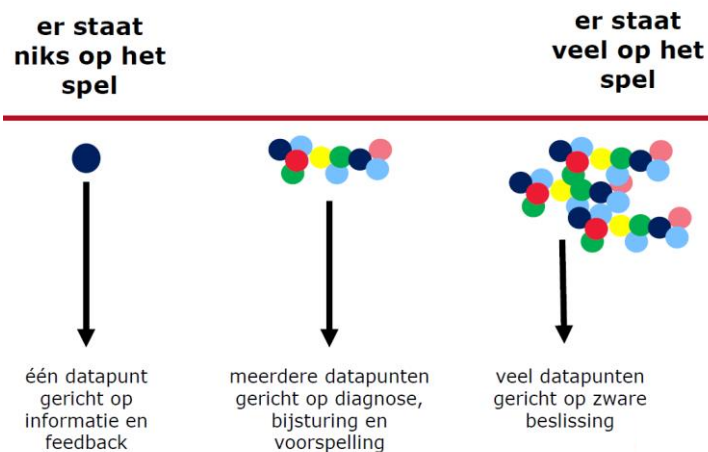

slo

Betekenisvolle mix aan toetsen (Zie Sluismans, 2016)

- Maak zwaarwegende beslissingen op basis van rijke informatie over voortgang en leren

slo

Dominique Sluismans (2016)

slo

Betekenisvolle mix aan toetsen (Zie Sluismans, 2016)

MATTHIJS VADER

het blog

20 OKTOBER 2016

MAILOPDRACHT YOUNG VAN T'HEK

Geachte meneer Van T'Heek, Wij zijn drie 4 wso leerlingen van het Sint-Janscollege te Eindhoven. We moesten voor Nederlands een zakelijke e-mail schrijven aan een taalkundige, schrijver, cabaretier, zanger etc. In deze mail moesten we de gemalde uitnodigen om naar onze school toe te komen en een lezing, gastcollege of workshop te houden. We hebben [...]

Beoordeling eerste versie zakelijke e-mail

27 november 2016
meester
de heer glavin

De beoordeling is gemaakt door Els Krijnen

Tweede versie zakelijke e-mail

27 november 2016
meester

Geachte meneer Glavin,

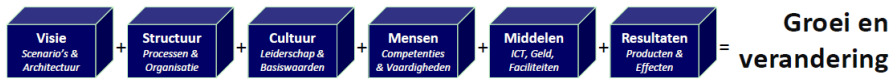
Wij zijn Nijs Chen, Jim Bredius, en Ella Reijnders, en wij zitten in VWO 4 op het Sint-Jans college in Eindhoven. Wij schrijven deze e-mail naar aanleiding van een opdracht die onze docente Nederlands ons een tijdje geleden heeft gegeven. De opdracht is om een

slo

slo

Formatief evalueren: voorwaarden

6 bouwstenen voor groei en verandering

Bron: Marcel Nieuwenhuis (2003)

slo

Bouwsteen 6: Resultaten

Bron: Marcel Nieuwenhuis (2003)

slo

Bouwsteen 6: Resultaten

- Bij leerlingen, bijv. prestaties, actieve houding, motivatie, zicht op eigen leren, geen bijtjesdag, ruimte voor fouten!
<http://hetrhedensproject.weebly.com>
- Bij collega's, bijv. betrokkenheid, zicht op groei, doelgerichtheid, weer met visie, vakinhoud bezig, curriculum- en toetsbewustzijn
- Bij schoolleiding, bijv. prestaties, professionele cultuur
- Bij ouders, bijv. eigenaarschap

Conclusies: do's & don'ts

- Werk altijd vanuit concrete leerdoelen die voor leerlingen helder en duidelijk zijn.
- Zet activiteiten in die jou als leerkracht én de leerlingen informatie geeft waar ze staan en hoe ze hun doelen kunnen bereiken.
- Geef concrete feedback die aansluit bij de leerdoelen, waarbij leerlingen voldoende tijd krijgen om feedback te verwerken.
- Zorg voor een betekenisvol curriculum met ruimte voor het leerproces, waarin groei/ontwikkeling zichtbaar wordt/is.

Meer informatie?

- Bezoek de website
nederlands.slo.nl/themas/formatief-evalueren
- Gerdineke van Silfhout | g.vansilfhout@slo.nl | vo